



# Help, de konijnen voetballen mee!

## Faunabeheereenheid dient als helpdesk voor provinciale regeltjeswirwar

Konijnen op sportvelden van kunst- en natuurgras en op de golfbanen kunnen voor veel schade zorgen. Het nijvere graafwerk van konijnen en mollen staat lelijk en met het risico op blessures is ook de veiligheid van sporters in het geding. De toegebrachte schade kan flink in de papieren lopen, zoals we in onze enquête zien. Preventieve maatregelen zijn kostbaar en niet altijd effectief. Afschieten van konijnen is zeker in een gebouwde omgeving vaak onverkoopbaar aan het publiek en zeker niet buiten het jachtseizoen, voor zover wet- en regelgeving en de eigenaar van het terrein dat toelaat.

Auteur: Broer de Boer

Voor het doden van diersoorten, die veelvuldig schade aanrichten kan de provincie op grond van artikel 65 van de Flora- en Faunawet vrijstellingen verlenen. Maar de aanpak hiervan verschilt per provincie. Zo is Noord-Brabant de enige provincie die door middel van het Faunabeheerplan een 'ontheffing op voorhand' verleent voor het doden van konijnen op sportvelden en golfbanen. Het afschieten van de knagers valt wettelijk niet onder de jacht, maar onder schadebestrijding. Daardoor zijn wildschadebestrijders niet aan het jachtseizoen gebonden dat van 15 augustus tot en met 31 januari loopt.

### Brabant: ontheffing

De ontheffingshouder in Brabant is de Faunabeheereenheid in Tilburg. De Faunabeheereenheid is een samenwerkingsverband van jachthouders waarin Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, provinciale landschappen, particulier grondbezit, de agrarische sector en de jachtorganisaties samenwerken om op planmatige wijze het faunabeheer uit te

voeren. Zij kunnen de Wildbeheereenheden (WBE's), waarbij de jachtaktehouders zijn aangesloten, machtigen om de schadebestrijding te laten uitvoeren. De eigenaar of beheerder van de grond kan een uitvoeringsformulier aanvragen en invullen en indienen bij deze WBE. De Faunabeheereenheid registreert en verstrekt vervolgens de ontheffing. Zodra zij toestemming gegeven heeft benadert de WBE een jachtaktehouder die contact opneemt met de aanvrager om de konijnen te bestrijden. De vergunning geldt voor maximaal twee maanden en eindigt altijd op de laatste dag van de volgende maand. Eventuele verlenging is mogelijk. Adjunct-secretaris Erik Koffeman van de Faunabeheereenheid in Tilburg vertelt dat de provincie Noord Brabant ruim 50 WBE's telt en dat de voorwaarden voor de manier van uitvoeren binnen de ontheffing in principe in alle Brabantse gemeenten identiek zijn. Koffeman: "Jaarlijks gaat het om circa 50 ontheffingen en men heeft dankzij het ontheffingssysteem ook het aantal acties op de velden en de aantallen afgeschoten konijnen in beeld: Eén

tiende van alle konijnen in Noord-Brabant wordt op sportvelden afgeschoten. Jaarlijks zijn dat zo'n 1.350 stuks. Als Faunabeheer zijn we blij met deze aanpak via een ontheffing. Vrijstelling, een andere manier om toch buiten het jachtseizoen ook te kunnen ingrijpen in de konijnenpopulatie, vergt namelijk minder administratieve rompslomp, maar geeft geen inzicht in de werkelijke schade. Dankzij het ontheffingssysteem dat de provincie Noord-Brabant hanteert, hebben wij inzicht in de schade en waar het optreedt. Bovendien kunnen we als Faunabeheer zeer adequaat handelen.

### Vrijstelling en/of ontheffing

In Gelderland is sprake van een ander traject. Net als Noord-Brabant kent deze provincie vele zandkoppen die als magneten op konijnen werken. Wat sportvelden en golfbanen betreft is Gelderland na Noord-Brabant de provincie waar de meeste wildschades, veroorzaakt door konijnen, worden geclaimd. Binnen het faunabeheer van Gelderland is het konijn bij schade vrij bejaagbaar gedurende de periode



Konijnenpopulatie beheren met behulp van roofvogels



Gevaarlijke konijnencup op een fairway wat zeggen de regels wanneer de golfbal daarin belandt?

15 augustus tot en met 31 januari. Buiten deze periode kunnen de wildbeheerders soms gebruik maken van de vrijstelling. Soms is de vermindering van de konijnenpopulatie op basis van jacht of vrijstelling onmogelijk, is de gehanteerde methode niet afdoende, onuitvoerbaar of wil de wildbeheerder andere middelen inzetten, zoals fretten of kunstlicht. In zo'n geval moet daarvoor een ontheffing worden aangevraagd. Het gebied waar afschot geplaatst wordt, dient wel aan het criterium van 40 hectare aaneengesloten gebied te voldoen. Wanneer dit niet het geval is, dan moet ook hiervoor een ontheffing te worden aangevraagd. Faunabeheerders kunnen ontheffingen op voorhand aanvragen. Dit kan alleen als de provincie beleidsmatig heeft aangegeven of en onder welke voorwaarde een dergelijke ontheffing kan worden aangevraagd en verleend. Dit geldt ook voor het afschot van andere diersoorten buiten het jachtseizoen. Soms legt men in een specifieke situatie, bijvoorbeeld op sportvelden of golfbanen, zoiets voor een langere periode vast in het faunabeheerplan. Uiteraard gelden hierbij regels. Hierbij is de provincie Gelderland ontheffingsverlener en de regionale WBE de uitvoerder. Woordvoester Marlies Kolthof van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging attendeert erop dat over het algemeen probleembezitters zich het best kunnen melden bij de provinciale Faunabeheereenheid. "Die kunnen exact aangeven hoe het met de regels gesteld is in een bepaald gebied. Zo'n Faunabeheereenheid bemiddelt in aanvragen,

provincies zijn verantwoordelijk voor het beleid en de WBE's houden zich met de uitvoering bezig. Zo'n Faunabeheereenheid heeft door haar samenstelling een breed maatschappelijk draagvlak."

#### De grote stad

Jur van der Veen, cultuurtechnisch beheerder van gemeente Rotterdam, is verantwoordelijk voor ongeveer de helft van de 270 Rotterdamse sportvelden. "Tijdens het jachtseizoen, dat loopt van half augustus tot half januari, vangt een jachtaktehouder konijnen af met behulp van roofvogels en fretten, het zogenaamde "fretten", zo vertelt hij. "Buiten het jachtseizoen doen we dat op de Rotterdamse sportcomplexen absoluut niet. Het is natuurlijk onmenselijk om een voedster die jongen zoogt, af te vangen. Maar we hebben hier veel overlast van konijnen." We lopen op een complex met zes sportvelden. Van der Veen heeft hier voor meer dan 25 duizend euro aan anti-dassengaas laten aanbrengen. Dat moet de konijnen tegenhouden. Van der Veen: "Ik heb dit fijnmazige gaas een halve meter laten ingegraven en het steekt nog een halve meter boven het maaiveld uit. Als wildrooster functioneren hier zes hekken waaraan een rubberen flap zit. Dat hebben we hier aangebracht omdat er op dit complex extreem veel konijnen zaten. Maar ook twee konijnen kunnen in een nacht veel schade aanrichten op een veld. Maar alle 270 velden van dergelijk duur gaas voorzien vanwege twee konijnen is natuurlijk niet realistisch. En

er is nog een ander probleem: je kunt dit gaas niet bevestigen aan de hekwerken waar de supporters achter staan. Die zouden dat gaas gauw beschadigen."

## "Konijnen zitten graag steeds op dezelfde plek.

### Daar plassen ze ook"

#### Vaste pisplek

Van der Veen blijft echter controleren en experimenteren met preventieve maatregelen. "Zoals met leeuwenpoep uit Diergaarde Blijdorp", zegt hij. Maar dat is niet altijd effectief tegen konijnen en heeft slechts een beperkte werkingsduur. Er bestaan ook korrels van roofdierenmest die je zoals kunstmest kunt uitstrooien. Ook dat gebruik ik om konijnen te verjagen. Naast graven van holen op de sportvelden is er nog een vorm van schade: konijnen zitten graag steeds op dezelfde plek en daar plassen ze ook, waardoor het gras daar sterft. Als ik eenmaal zo'n plek zie, leg ik er een soort gaas op. Dat is hetzelfde lichtwerende gaas dat ze in kassen gebruiken. De konijnen zoeken een ander plekje, waardoor je beschadiging van de grasmat door konijnenziek beperkt." Ook de kunstgrasvelden van deze beheerder worden geplaagd door wildschade. Van der Veen: "Het komt misschien wat minder voor, maar het is mogelijk nog vervelender. Mollen



Bij fretteren kun je de konijnen ook vangen en elders uitzetten



Konijnenkeutels op het kunstgras; verdient ook geen schoonheidsprijs



Echt fanatiek supporters: het thuisfront heeft de loopgraven achter het doel bij na klaar.

en konijnen vinden de bodemopbouw van een kunstgrasveld buitengewoon aantrekkelijk om in te graven. Je krijgt verzakkingen waardoor je hele kunststofvelden moet opensnijden. En dat is behoorlijk ingrijpend. Aannemers zouden tijdens de aanleg moeten denken over het preventief ingraven van een niet zichtbaar doek: Naast antiworteldoek dus een gaas of doek aanbrengen dat knaagdieren en mollen weert."

### Leeuwen en fretten

Joh. Vos Capelle bv is de leverancier van het uitwerpselproduct dat Jur van der Veen op zijn velden gebruikt. Woordvoerder Bart van Kollenburg: "Het is vrij simpel, het gaat hierbij om pellets van een mengsel van de uitwerpselen van grote katachtigen als leeuwen, tijgers en panthers met een aantal andere geurstoffen. Het product wordt nota bene geïmporteerd door een bedrijf dat zich richt op verwarming, koelen en invriezen. Deze pellets, een soort brokjes, kun je het best strooien op kale plekken, waar konijnen graag gaan zitten, zoals doelgebieden. Maar er zijn ook gemeenten waar men het product helemaal rond het veld strooit. Als de verspreide pellets vochtig worden, verspreiden ze een geur, die konijnen op de vlucht jaagt. Dit organische product ruikt als organische mest en verspreidt hierdoor voor mensen geen penetrante geur. Het product blijft zes tot acht weken zijn werk doen en wordt regionaal in Brabant bij circa twintig gemeenten in meer of mindere mate toegepast en ook op enkele golfbanen."

### Fretteren

Wanneer konijnen in de grond pijpen hebben gegraven, is het mogelijk om met fret en buidel konijnen te vangen, het zogenaamde 'fretteren'. De fret gaat zo'n pijp in en drijft de konijnen naar de 'achteruitgang' van de pijp, waar een geplaatst net ze opvangt. Na deze vangst kun je kiezen of je het gevangen dier doodt of in leven houdt en elders weer loslaat. Uiteraard is ook dit is een ontheffingsplichtige handeling die je kunt uitvoeren bij daglicht, terwijl er rekening gehouden dient te worden met de aanwezigheid

van sporters en losgelaten. In een open terrein zoals sportvelden of golfbanen kun je als wildbeheerder ook jachtvogels zoals haviken of slechtvalken inzetten voor het reguleren van konijnenpopulaties. Vaak verjagen fretten of honden (bijvoorbeeld Springer Spaniëls) bij dit soort jacht de konijnen uit hun holen of dekking. De verjaagde konijnen moeten zich vervolgens lang genoeg kunnen presenteren aan zo'n jachtvogel voordat de vogel ze kan doden. Konijnen worden bij deze handeling altijd gedood.

### Jachtgeweer

Vaak wordt het jachtgeweer ingezet als handeling om de konijnenpopulatie te regelen binnen een vrijstelling. Voor sport- en golfvelden buiten de bebouwde kom dichtbij landbouwgronden is dit een prima oplossing. Het gebeurt vaak in combinatie met het uitdrijven (eventueel met honden) van de dichte bosschages die op het terrein liggen of weer in combinatie met een fret. Hierbij kunnen wapens van het kaliber 12, 16 en 20 worden gebruikt. Zeker op terreinen waar overdag veel bedrijvigheid is, zoals op en rond een sportveld, kan je ook gebruik maken van een kogelgeweer in combinatie met kunstlicht. Deze handeling voer je uit na zonsondergang. Konijnen zijn het meest actief in de nachtelijke uren en uiteraard is het effectief om te schieten op de schadeveroorzakers op de velden. Deze methode is weer minder geschikt in gebieden waar veel bestrating is of terreinen omsloten zijn door bebouwing. Op en nabij kunstgras wordt dit middel afgeraden. Het veiligheidsaspect bij gebruik van wapens bij bebouwing speelt hierbij zeer nadrukkelijk, en melding vooraf bij de politie is noodzakelijk. Een wapen met kaliber 22 biedt vele mogelijkheden door het gebruik van de verschillende patroonsoorten voor gebruik op verschillende afstanden, onder meer short en long rifle.

### Beheerwerk op sportveld

Zo had ook de Brabantse gemeente Haaren dit voorjaar veel overlast van konijnen. Een pas



Fretten verdrijven konijnen uit de holen.



Jager Ad Franken beheert namens een wildbeheereenheid de velden van Haaren, Noord Brabant. Als hij eraan twijfelt het konijn in een keer te kunnen zal hij nooit schieten."

ingezaaid veld vormde een konijnenparadijs met heerlijke jonge grasscheuten en verse grond waarin het gemakkelijk gaten en pijpen graven was. Tegen de avondschemering loop ik met jager Ad Franken langs de rand van dat betreffende veld. Er huppelt een konijn uit de dekking van de aangeplante bomen en struiken, maar Franken laat het schuwe dier lopen: "Zodra je twijfelt of je het dier wel kunt doden nooit schieten. Dat is het credo van iedere jager, zegt hij." Toch verschalkte hij dit voorjaar tientallen konijnen op de velden van dit complex, dat middenin de bebouwing ligt. Franken heeft een leidinggevende baan bij een internationaal bedrijf. Jagen doet hij voor zijn ontspanning. Daarvoor bezoekt hij ook regelmatig alleen met een sigaartje zijn jachtveld. "In alle jaargetijden, voor mijn rust en met een verrekijker om te observeren hoe de wildstand zich ontwikkelt." Zijn werk op de Haarensse sportvelden is echter geen jagen, maar wordt 'het uitvoeren van een beheerstaak' genoemd. Als één van de 160 leden van de wildbeheereenheid heeft hij deze taak vrijwillig op zich genomen. Zijn aanpak is serieus en professioneel. Ad Franken: "Ik ben in april bijvoorbeeld hier circa twintig keer geweest en daar zit steeds twee uur vrije tijd in. We rapporteren de ontheffingaanvrager, hier de

gemeente Haaren tevens beheerder van het veld, maandelijks onze verrichtingen en die rapportage gaat ook naar Faunabeheereenheid. Ik doe mijn werk bij voorkeur in de ochtendschemering, als iedereen nog slaapt en alles in ruste is. Ik loop, net als nu, in alle rust in de schemering langs de randen van het sportveld en ken zo langzamerhand precies de plekken waar de konijnen uit hun dekking komen. Mijn Jack Russel, die ze zou kunnen opjagen uit de struiken, laat ik thuis. Ik zoek dus heel bewust de rust bij mijn werk. De omgeving kennen, ook in verband met de veiligheid, is belangrijk. Dat is mijn manier om een konijn te spotten en te schieten. Werken met een lichtbak is veel omslachtiger en leidt zeker niet tot een beter resultaat, want vaak zitten de konijnen juist daar waar je ze toch niet meer kunt raken. Bij twijfel schieten we immers niet. Bovendien moet je altijd met zijn tweeën zijn; datzelfde geldt bij fretteren. Geloof me: fretteren en werken

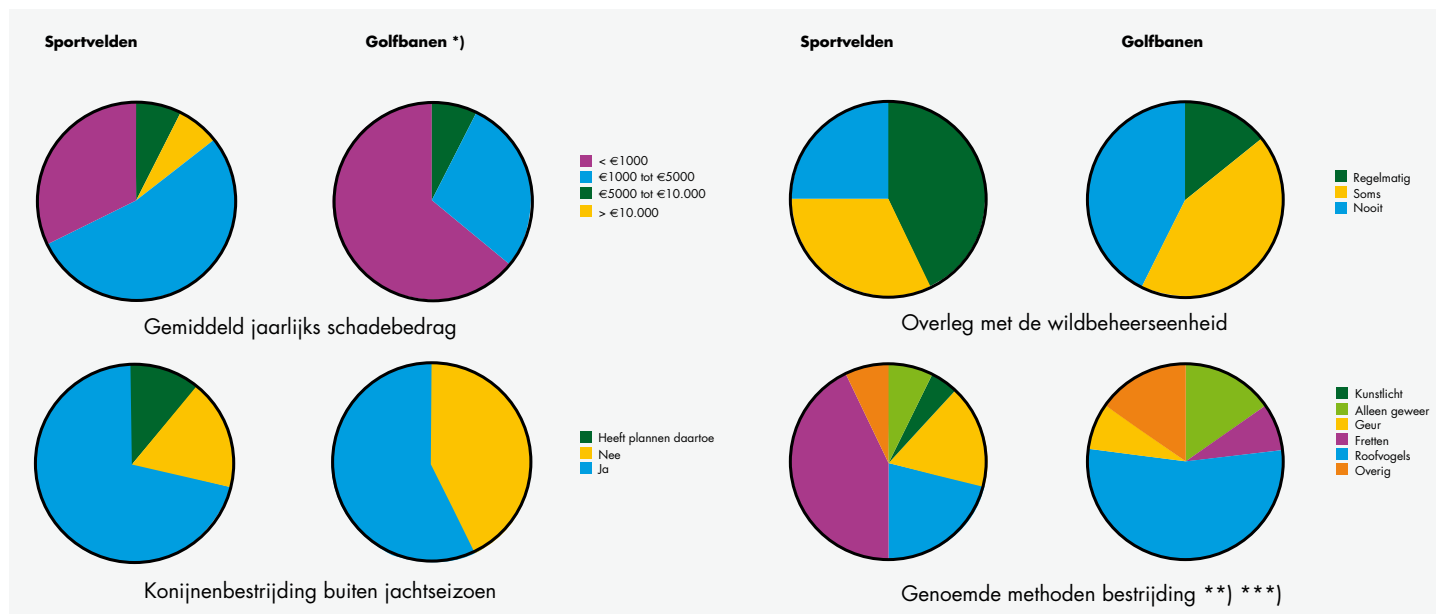
met honden al dan niet in combinatie met een geweer of de inzet van roofvogels zijn hele andere beheerstechnieken dan die ik toepas. Ik werk met hagel in mijn dubbelloops, want kogels zijn vanwege het risico van afketsen te gevaarlijk in de gebouwde omgeving. Overigens melden we het de meldkamer altijd wanneer we gaan rondlopen." Ad Franken, boerenzoon, groeide op met de jacht en het is zijn passie: "Ik leerde van mijn opa op mijn zevende al hoe je wild panklaar maakt. Ook dat vind ik dus een onderdeel van het jagersvak. Net zo goed als 'wise use' van je wapens en andere middelen, en het veilig, netjes en efficiënt beheren van de wildstand."

## "Het uitvoeren van een beheerstaak"

Gemiddeld afschotkonijn per 100 hectare in de seizoenen 2003/04 - 2005/06; Bron: KNVJ

Li.	N-Br.	Z-Holl.	Gld.	Ov.	Zl.	Utr.	Frl.	N-Holl.	Dr.	Flevo.	
5,4	3,8	3,0	2,9	2,7	1,6	1,3	1,0	0,5	0,5	0,4	

### Enquete naar wildschade op golfbanen en sportvelden



\*) Van 42 inzenders gaven twee (golfbanen) aan geen overlast van konijnen te hebben.

\*\*) Vaak in combinatie met geweer.

\*\*\*) Als producten noemen de beantwoorders van de enquête ook bloedmeel, beendermeel, Ecostyle- en CHF-korrels en vangkooien.